

Miten käsitellä sotaa ja uutistulvaa lapsen kanssa? -Vanhempainiltoamallin muistiinpanot

Sotaa ja uutistulvaa käsittelevä vanhempainilta voi olla koko koulun yhteinen tilaisuus tai yhtä luokkaa ja sen vanhempia koskeva pienempi tilaisuus. Vanhempainiltoamateriaalia voidaan hyödyntää myös esimerkiksi harrastus- tai yhdistystoiminnassa. Vanhempainiltoamalli perustuu MLL:n artikkeleihin sekä blogikirjoituksiin aiheesta:

[MLL tukee Ukrainan tilanteen käsittelyssä - Mannerheimin Lastensuojeluliitto](#)

MLL:n vanhempainiltoamallin vetäjälle:

Tämän MLL:n tarjoaman vanhempainillan tavoitteena on auttaa vanhempia käsittelemään lapsensa kanssa Ukrainan sodan herättämiä ajatuksia ja tunteita. Tavoitteena on myös varmistaa, ettei kukaan lapsi koulussa tai muissa yhteisöissä joudu taustansa takia kiusatuksi tai syrjityksi. Jos vanhempainilta järjestetään koulussa, voit pyytää koulun kuraattoria tai koulupsykologia mukaan tilaisuuteen. Tilaisuuteen voi osallistua ihmisiä, jotka ovat sidoksissa jollain tavalla vallitsevaan sotatilanteeseen; osa voi olla venäläisiä, ukrainalaisia, tai heillä voi olla perhettä, ystäviä tai sukulaisia sota-alueella. Aihe voi nostaa pintaan tunteita ja saada aikaan tunnepitoista keskustelua.

Ukrainan sota on inhimillinen katastrofi, joka järkyttää niin lapsia kuin aikuisiakin. Sota tulee lähelle somen ja uutisten välittämien kuvien ja tarinoiden kautta. Myös ukrainalaiset lapset välittävät esimerkiksi Tik Tokin kautta kuvia lasten hädästä. Lapset altistuvat tahtomattaankin rajuihin sotakuviin, jotka herättävät hämmennystä, ahdistusta ja pelkoa. Siksi on tärkeää antaa lapsille aikaa ja tilaa keskustella sodasta ja siihen liittyvästä uutistulvasta lapsen ikätaso ja elämäntilanne huomioiden. Lapsilla on oikeus saada tietoa, ja oikeus kokea olevansa turvassa.

Osa Suomessa asuvista lapsista tulee sotaa käyvistä maista ja traumaattiset kokemukset palaavat mediaa seuratessa mieleen. Osalla lapsista on sukulaisia ja ystäviä Ukrainassa sekä Venäjällä. Suomessa asuu paljon venäläistaustaisia lapsia, jotka ovat MLL:n Lasten ja nuorten puhelimesta ja chatissa kertoneet joutuneensa sodan takia kiusatuiksi ja syrjityksi. Osa lapsista ei ole uskaltanut mennä kouluun. Auttavien palvelujen yhteydenotossa on käynyt myös ilmi, ettei kaikilla lapsilla tai nuorilla ole lähellä aikuista, jonka kanssa voisi käsitellä sotauutisointia ja sen herättämiä pelkoja ja tunteita. Aikuisilla on nyt suuri vastuu kaikkien lasten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Siksi on tärkeää, että vanhemmat ja opettajat keskustelevat, miten yhdessä luoda lapsille turvaa ja tulevaisuususkkoa.

Vanhempainillan tarkoituksena on keskustella yhdessä siitä:

- miten lapsen kanssa voi puhua sodasta ja samalla vahvistaa lapsen turvallisuuden tunnetta
- miten toimia niin, ettei median ja somen uutiset ja disinformaatio vahingoita lasta
- miten koulun ja kotien yhteistyöllä varmistetaan, ettei ketään kiusata tai syrjitä taustansa takia

Euroopan unionin osittain rahoittama
Verkkujen Eurooppa -väline

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

Vanhempainillan toteutuksesta:

- Tilaisuuden kesto noin 45-60 min. riippuen keskustelun määrästä.
- Vanhempainillassa läsnä vanhempien lisäksi opettajan/opettajat mukana keskustelemassa.
- Mikäli tilaisuus järjestetään koko koulun vanhempainiltana, on rehtori ja opiskeluhuollon työntekijöitä hyvä pyytää paikalle.
- Valmistaudu, että vanhempainillan aikana käydyt keskustelut voivat herättää tunteita.
- Kerro vanhempainiltaan osallistuville, että kenenkään ei tarvitse jäädä yksin ajatustensa kanssa, vaan että apua on aina saatavilla. MLL:n vanhempainpuhelin ja chat päivystää ja vastaa vanhempien huoliin ja kysymyksiin: mll.fi/vanhempainpuhelin.

Dia 2: Tilaisuuden tavoitteet

Käykää aluksi läpi vanhempainillan keskeisimmät tavoitteet:

1. tukea vanhempia käsittelemään Ukrainan sotaa ja sitä käsittelevää uutistulvaa lapsensa kanssa ja
2. varmistaa, ettei yksikään lapsi joudu taustansa takia kiusatuksi tai syrjityksi.

Vinkiksi MLL:n vanhempainiltamallin vetäjälle:

Lue taustatietojasi vahvistaaksesi MLL:n auttavien puhelinten ja digitaalisten palvelujen päällikön Tatjana Pajamäen blogi (alla). Teksti antaa avaimia akuutin tilanteen ja sodan käsittelyyn lasten ja nuorten kanssa kouluissa ja kotona.

Yhdenkään lapsen ei pidä joutua häpeämään tai pelkäämään taustansa vuoksi

28.2.2022 Tatjana Pajamäki

Media täyttyy sota uutisista ja kansan sympatiat ovat sodankäynnin kohteena olevassa Ukrainassa. Sosiaalinen media täyttyy sinikeltaisista väreistä sekä solidaarisuutta ukrainalaisille viestityistä runoista, voimien toivotuksista ja keräyslahjoituksista. Venäjän hyökkäyssota on suuri inhimillinen katastrofi Ukrainassa, ja Venäjän toimet herättävät voimakasta vihaa ja pelkoa. Median haastattelemat Suomessa asuvat venäläiset yksityishenkilöt kertovat häpeävänsä maan toimia.

Ukrainan tilanne puhuttaa myös MLL:n Lasten ja nuorten puhelimesta ja chatissa. On lapsia, joilla ei ole lähellään aikuista, jonka kanssa juttelisi pelottavan lähelle tulleen sodan vaikutuksista ja sen herättämistä tunteista. On nuoria, joilla tapahtumat aktivoivat aiempia traumaattisia kokemuksia.

Eniten huolta herättävät kuitenkin yhteydenottajat, jotka puhuvat venäjää äidinkielenään, tai joiden sukujuuria löytyy Venäjältä. Monet näistä lapsista ja nuorista ovat joutuneet suoran rasmin kohteiksi koulussa ja/tai muissa sosiaalisissa yhteisöissään. Lapset kertovat kohtaamastaan haukkumisesta, uhkailusta ja ryhmistä ulossulkemisista. Henkisen väkivallan kohteeksi joutuminen on aiheuttanut voimakasta ahdistusta ja pelkoa, huonovointisuutta sekä syvää hämmennystä ja pettymystä ikätovereihin. Suomessa asuvat ja kasvaneet lapset ovat toisten lasten rasmin kohteina.

Ukrainan sota on nyt osa monen perheen arkikeskustelua. On tärkeä pohtia aikuisena sitä, miten tilanteesta puhuu ja millaisena puhe lapselle tai nuorelle välittyy. Sodan järkyttämien aikuisten on tärkeä muistaa korostaa puheissaan lapsille sitä, että sodan on aloittanut Venäjän valtion johto, ei kansa. Vaikka aikuisena tuomitsee sotatoimet, ei yksikään yksityisihminen ole niistä vastuussa. Venäjän ja Ukrainan väliset tapahtumat eivät oikeuta yksittäisten maiden ihmisten tuomitsemiseen, eikä kenenkään pidä joutua taustansa vuoksi syrjinnän kohteeksi. Oma taustaansa ei myöskään pidä joutua häpeämään. Kaikista vähiten tämän ansaitsevat lapset.

Aikuisten velvollisuus on puheissaan ja käyttäytymisellään näyttää esimerkkiä siitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ja kaikilla on oikeus turvalliseen elämään. Tärkeää on aikuisena myös varmistaa, että oma lapsi tai nuori ei syöllisty epäkunnioittavaan puheeseen, halveksuntaan, haukkumiseen tai syrjintään toisten taustan (tai minkään muunkaan ominaisuuden ohella) vuoksi. On hyvä myös varmistaa lapselta; oletko sinä nähnyt tai kuullut toisiin kohdistuvaa epäreilua toimintaa tai kiusaamista? Ja viedä asia tarvittaessa eteenpäin.

Aikuisten velvollisuus on puuttua lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan syrjintään. Yksikään lapsi ei ole vastuussa Venäjän toimista Ukrainassa, eikä yhdenkään lapsen pidä tuntea häpeää taustastaan.

Blogi löytyy MLL:n sivuilta osoitteesta: <https://www.mll.fi/blogi/yhdenkaan-lapsen-ei-pida-joutua-hapeamaan-tai-pelkaamaan-taustansa-vuoksi>

Dia 3: Sota ei ole näkymätön digitaalisen ajan lapsille ja nuorille

Digitaalisen alustat, laitteet, pelit, sosiaalinen media, ja netinkäyttö liittyvät kiinteästi tämän päivän lasten ja nuorten elämään. He kohtaavat ja käsittelevät verkossa loputtomasti erilaisia sisältöjä, myös suuria uutistapahtumia hyvin mahdollisesti ensimmäisten joukossa.

Muun muassa tästä syystä lasten ja nuorten medialukutaitoja kannattaa tukea kotona ja kouluissa. Näin heillä on kykyä käsitellä kohtaamia asioita ja tietoa kuinka toimia digitaalisissa ympäristöissä turvallisesti ja tietoisesti omaa ja toisten hyvinvointia unohtamatta.

Dia 4: Miten käsitellä lapsen kanssa sotaa

Aikuisen on tärkeää pyrkiä luomaan lapselle ja nuorelle turvaa.

1. Anna lapselle aikaa ja tilaa kertoa tuntemuksistaan. Voit aloittaa kysymällä, mitä lapsi itse ajattelee ja miettii asiasta ennen kuin vastaat hänen kysymyksiinsä.
2. Mitä pienempi lapsi, sitä enemmän häntä on syytä suojella kaikenlaisilta kriisiuutisilta. Älä katso tai keskustele uutisista lapsen kuullen.
3. Kouluikäisen kanssa voi keskustella konflikteista ja sodan uhasta. Kerro lapselle tosiasioita, vältä dramatisointia.
4. Painota, että vaikka uutisissa esitetään huolestuttavia asioita, on myös paljon aikuisia, jotka tälläkin hetkellä pyrkivät ratkomaan tilanteita. Korosta, että kenenkään etu ei ole, että konfliktit ja sodat laajenisivat.
5. Auta lasta ymmärtämään ja hahmottamaan, että uutisissa kerrotut asiat eivät uhkaa häntä. Lapsi ei välttämättä ymmärrä etäisyyksiä tai kriisien luonnetta.
6. Luo toiveikkuutta kertomalla, että uutisista huolimatta sodat ja konfliktit ovat vähentyneet ja ihmisten hyvinvointi on kohentunut, ja että sen eteen tehdään työtä, että näin olisi jatkossakin.
7. Suojaa lasta aikuisten huolelta. Jos huoli painaa omaa mieltä, varmista ettei lapsi kuule aikuisten välisiä keskusteluja aiheesta. Aikuisen kannattaa myös itse vähentää uutisten seuraamista, jos ne aiheuttavat aikuisessa ahdistusta ja pelkoa.

Lähteet:

[Miten puhua lapselle sodasta? - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Dia 7: Sota näkyy netissä

Kuten monet muut suuret uutistapahtumat, myös Ukrainan sota tavoittaa lapset ja nuoret median välityksellä. Lasten ja nuorten voi olla vaikea välttyä erittäin rajuilta sisällöiltä verkossa. Lasten ja nuorten suosimat some-kanavat, kuten TikTok, toimivat alustana erilaisille sotaa ja ihmisten hätää kuvaaville videoille.

Lähteet:

[Miten puhua lapselle sodasta? - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Kriittisyys uutisia lukiessa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Median aiheuttamat pelot lapselle - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Dia 8: Suojaa ja läsnäoloa kouluikäiselle

Kysy lapselta tai nuorelta millaista sotaan liittyvää sisältöä lapsi on kohdannut omilla laitteillaan. Kuuntele, millaisia ajatuksia ja tunteita ne ovat lapsessa herättäneet.

Rajoita sellaisten lapsen tai nuoren käyttämien somekanavien käyttöä, joilla leviää järkyttävää sisältöä. Keskustele lapsen kanssa sosiaalisten medioiden välityksellä tulleista uutisista ja kerro miten ne voivat erota muusta uutisoinnista. Jos sosiaaliset mediat täyttyvät lasta ahdistavista ja pelottavista uutisista ja tapahtumista voi olla hyvä pysyä hetken aikaa pois sosiaalisista medioista.

Vanhemman ei tarvitse katsoa järkyttävää sisältöä itsekään, mutta on hyvä olla tietoinen ja selvittää millaista sisältöä, kuvia ja videoita lapsen käyttämällä alustoilla on. On hyvä muistaa, että some- ja uutisvirrat vaihtelevat käyttäjien välillä ja algoritmit nostavat eri asioita.

Järkyttäviä kuvia tai videoita ei pidä jakaa netissä tai someryhmissä eteenpäin ikätovereille. Sama pätee erilaisiin tietoihin ja teksteihin. Kriisin keskellä on vaikea arvioida, mitkä sisällöt ovat totta ja mitkä eivät. *Disinformaatiolla eli tahallisesti väärällä* tai väritetyllä tiedolla pyritään vaikuttamaan ihmisten mielikuviin, toimintaan ja asenteisiin. Somekanavilla leviää runsaasti myös ihmisten mielipiteitä ja henkilökohtaisia kokemuksia sota-alueilta ja muualta.

Huolehdi, että nuoren arjessa on tavallisia, mukavia asioita. Muistuttakaa toisianne asioista, jotka ovat juuri nyt hyvin. Tavallinen arki ja hyvää oloa tuovat asiat ovat tärkeää vastapainoa pelottaville ja raskaille uutistapahtumille ja tukevat jaksamista.

Lähteet:

[Miten puhua lapselle sodasta? - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Kriittisyys uutisia lukiessa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Median aiheuttamat pelot lapselle - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Dia 9: Onko perheessä pienempiä sisaruksia?

Kaikkia lapsia on hyvä suojella sellaisilta uutistapahtumilta, jotka voivat järkyttää heitä. Uutisissa esitetyt tapahtumat voivat hämmäntää tai pelottaa lasta. Lapset voivat säikähtää uutisissa näkemäänsä inhimillistä hätää, katastrofeja, sotaa tai väkivaltaa. Yksittäiset kuvat ja äänet voivat pelottaa kaikenikäisiä, mutta etenkin pieniä lapsia, jotka eivät seuraa uutisia tarkoituksella. Voit kertoa osallistujille myös seuraavia ohjeita miten vanhempi voi toimia, jos lapsi on pelästynyt uutista tai muuta mediasisältöä.

Jos lapsi on pelästynyt jotain mediassa näkemäänsä

- Rauhoita ja anna lapselle turvaa, lohduta ja tarjoa syliä
- Kysy miltä tuntuu ja kuuntele
- Selitä rehellisesti ja ikätasoisesti
- Pysy itse rauhallisena
- Käy asia uudelleen läpi tarvittaessa

Lähteet:

[Miten puhua lapselle sodasta? - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Kriittisyys uutisia lukiessa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Median aiheuttamat pelot lapselle - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Dia 12: Informaationsodan tavoitteena on vaikuttaa

Seuraavassa on esitelty lyhyesti muutamia informaationsodan kannalta keskeisiä ilmiöitä.

Informaationsodassa pyritään vaikuttamaan ihmisten mielipiteisiin, käyttäytymiseen, tunteisiin, asenteisiin ja arvomaailmaan. Myös lapset ja nuoret voivat altistua erilaisille sotaan liittyville vaikutuskeinoille ja vastakkainasetteluille, joilla pyritään aiheuttamaan vahinkoa ja haittaa eri osapuolille. Informaationsodan seuraukset voivat näkyä netissä ja koulussa esimerkiksi sodan eri osapuolten mustamaalaamisena, kiusaamisena tai syrjimisenä.

Disinformaatio on tarkoituksella tuotettua väärää tai harhaanjohtavaa tietoa. Sen taustalla on aina jokin motiivi: usein tavoitellaan poliittista valtaa, rahaa, huomiota tai yleistä hämmennystä. tarkoituksena on aiheuttaa haittaa tai vahinkoa jollekin ihmiselle, yhteisölle tai aatteelle.

Misinformaatio on vahingossa tuotettua tai liikkeelle laitettua väärää tai harhaanjohtavaa tietoa. Kuka tahansa meistä voi jakaa misinformaatiota eteenpäin tietämättään.

Valeuutiset ovat tarkoituksella tuotettua, osittain tai täysin väärää tietoa, joka halutaan levittää laajalle. Ne imitoivat uutista tai muuta journalistista tekstilajia. Valeuutisella pyritään vaikuttamaan ihmisten mielipiteisiin tai käytökseen. Motiivit voivat olla esimerkiksi taloudellisia tai poliittisia. Valeuutinen ei aina ole suoranaisesti uutisen tai teksti, vaan se voi olla esimerkiksi myös video. Asiayhteydestään irrotettuja kuvia ja videoita saatetaan käyttää "todisteina".

Visuaalinen vaikuttaminen: Deepfake ja muut video- ja kuvamanipulaatiot, meemit, feikkiprofiilit jne. Deepfakella tarkoitetaan tekoälysovellusten avulla luotua videota, joka näyttää todellisesta tilanteesta kuvatulta videolta. Deepfake-videolla ihminen on laitettu sanomaan tai tekemään asioita, joita hän ei todellisuudessa ole sanonut tai tehnyt.

Propaganda on usein vallankäyttäjien, yritysten tai muiden organisaatioiden toteuttamaa. Se luo ilmiöistä yksipuolisen kuvan tavoitteenaan vaikuttaa ihmisten arvoihin, tunteisiin ja mielipiteisiin.

Lähteet:

[Kriittisyys uutisia lukiessa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

- Tunnista disinformaation strategiat -oppimateriaali, Project Caverna / Mediakasvatusseura 2021 https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2021/12/ProjectCaverna_Tunnistadisinformaationstrategiat_Materiaalipaketti.pdf
- Pelkkää feikkiä? -materiaali, KAVI 2018 http://www.mediataitokoulu.fi/pelkkaafeikkia_web.pdf

Dia 13: Vaali medianlukutaitoa

Nykyään uutisointi on siirtynyt myös sosiaalisiin medioihin, kun uutisia luetaan kavereiden jakamien kuvien, videoiden tai linkkien kautta. Jokainen mediankäyttäjä tulkitsee näkemäänsä ja kuulemaansa omien mielipiteiden, asenteiden ja ennakkoluulojensa kautta. Somen nopeassa maailmassa harva tutkii uutisten alkuperäisiä lähteitä tai arvioi sivujen luotettavuutta. Kun uutisen jakaa oma hyvä ystävä tai ihailmasi somejulkkis saattaa tilannekohtainen harkinta ja mediakriittisyys sumentua. Tyypillisesti sosiaalisessa mediassa ollaan muutenkin samanmielisten kanssa. Tällöin voi myös tietynlaiset näkökulmat vahvistua, olivat ne sitten totta tai ei.

Käy osallistujien kanssa läpi mm. seuraavia medialukutaidon kannalta keskeisiä seikkoja:

- Fakta vai mielipide? Mistä näit uutisen? Mitä tiedon jakamisella tavoitellaan? Somessa jaetaan paljon sisältöä, mutta kaikki informaatio ei aina välttämättä perustu faktoihin. Uutis- ja somevirrat täyttyvät myös mielipiteistä, feikkiprofiileista ja informaatiovaikuttamisesta.
- Vaikuttaako uutisen tai tiedon lähde luotettavalta? Onko kirjoittaja kirjoittanut jutun omalla nimellään? Onko hän olemassa oleva oikea henkilö? Onko uutisen tai tiedon lähde löydettävissä?
- Pyri tunnistamaan arvolatautunut, yksipuolinen tai vääristynyt uutisointi. Onko uutisen tekijä tai jakaja halunnut nostaa vain jonkin tietyn näkökulman esille? Onko uutisen tekijä tai jakaja jättänyt pois jotain oleellista? Millaista vallankäyttöä uutisointiin vallankäyttöä?
- Mikä on uutisen näkökulma ja tarkoitus? Pyrkiikö uutinen vaikuttamaan ajatteluusi? Muista, että asianmukainen uutisointi pohjaa luotettavien viranomaisten ja asiantuntijoiden lausuntoihin ja tarkistettuun tietoon ja peilaa asiaa monelta kantilta. Hyvä uutinen nostaa neutraalisti monipuolisia näkökulmia ja peilaa asiaa monelta eri kantilta.
- Jutelkaa lapsen ja nuoren kanssa millaisiin uutisiin voi kriisitilanteessa luottaa. Suomessa perinteisten medioiden (kuten YLE, MTV, HS, STT) uutisointiä ohjaavat eettiset Journalistin ohjeet, jotka tukevat luotettavaa tiedonvälitystä.

Lähteet:

[Treenaa lähdekritiikkiä - Nuortennetti](#)

[Kriittisesti netissä - Nuortennetti](#)

[Miten puhua lapselle sodasta? - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Kriittisyys uutisia lukiessa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Median aiheuttamat pelot lapselle - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Dia 14: Valeuutiset ja vihapuhe haastavat medianlukutaitoa

Vaikuttaako uutisen tai tiedon lähde luotettavalta? Onko kirjoittaja kirjoittanut jutun omalla nimellään? Onko hän olemassa oleva oikea henkilö? Onko uutisen tai tiedon lähde löydettävissä? Mikä on uutisen näkökulma ja tarkoitus? Pyrkiikö uutinen vaikuttamaan ajatteluusi? Muista, että asianmukainen uutisointi perustuu tutkimukseen ja luotettavien viranomaisten ja asiantuntijoiden lausuntoihin. Hyvä uutinen nostaa neutraalisti monipuolisia näkökulmia ja peilaa asiaa monelta eri kantilta.

Tutki kuvia, videoita ja infograafeja. Opettele tunnistamaan kuvamanipulaatioita. Kuvia voidaan muokata, rajata tietyllä tavalla tai irrottaa alkuperäisestä kontekstista, jolloin niiden merkitys muuttuu alkuperäisestä. Asiyhteydestään irrotettujen sisältöjen tai manipulaatioiden, kuten deepfake-videoiden erottaminen aidoista sisällöistä ei ole helppoa. Harkinta kannattaa verkossa aina. Tunnista vihapuhe, joka on toisia syrjivää. Tällaisen uutisoinnin tarkoitus on kääntää ihmisten mielipiteitä jotain tiettyä asiaa, ihmistä tai ryhmää vastaan. Älä jaa huhuja ja kyseenalaista tietoa eteenpäin. Opettele tunnistamaan valeuutissivustot, joiden avulla levitetään kyseenalaista tietoa.

Lähteet:

[Vihapuhetta ja vastapuhetta - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Treenaa lähdekritiikkiä - Nuortennetti](#)

[Kriittisesti netissä - Nuortennetti](#)

[Miten puhua lapselle sodasta? - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Kriittisyys uutisia lukiessa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Median aiheuttamat pelot lapselle - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Dia 15: Ota lapsen mediamaisema puheeksi

Lapsen ja nuoren toiminta ja hänen kohtaamansa sisällöt verkossa voivat jäädä vanhemmalta pimentoon. Isojen ja vakavien tai lapsen ja nuoren elämään muuten vaikuttavien asioiden noustessa uutisiksi kannattaa asia ottaa puheeksi kotona ja kysyä miltä tilanne näyttää lapsen somesta käsin? Muun muassa lasten ja nuorten suosima sosiaalinen media TikTok on täyttynyt videoilla sodan keskeltä.

Lähteet:

[Kriittisesti netissä - Nuortennetti](#)

[Miten puhua lapselle sodasta? - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Kriittisyys uutisia lukiessa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Median aiheuttamat pelot lapselle - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Dia 17: Sodan kirvoittamaan kiusaamiseen pitää puuttua

Kiusaaminen on ryhmäilmiö. Se kehittyy tyypillisesti ryhmässä ja perustuu ryhmän jäsenten keskinäisiin suhteisiin.

Koulukiusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku oppilas joutuu jatkuvasti kiusaamisen kohteeksi. Kiusaajia voi olla yksi tai useampia. Kiusaaminen voi olla esimerkiksi tönimistä, lyömistä, haukkumista ja pilkkaamista, seurasta pois sulkemista, ilkeitä puheita – mitä tahansa sellaista, jolla pyritään vahingoittamaan tai loukkaamaan toista. Kiusaaminen merkitsee usein kiusatun eristämistä luokan tai ryhmän kanssakäymisestä tai yhteisiltä sosiaalisen median alustoilta. Kiusattujen lisäksi kouluissa on lukuisia oppilaita, jotka joko itse kiusaavat, seuraavat kiusaamista sivusta tai pelkäävät tulevansa kiusatuiksi. Jo pelko kiusatuksi tulemisesta voi heikentää oppilaiden viihtymistä koulussa. Systemaattisen, pitkäkestoisen kiusaamisen kohteeksi joutuminen on lapselle vakava kehityksellinen riski. Yhteenkuuluvuuden tunne ikätovereiden kanssa on lapselle välttämätöntä. Kaverisuhteet koulussa ovat erityisen merkityksellisiä lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Ukrainan sota on vaikuttanut ikävällä tavalla kiusaamiseen kouluissa. Suomessa asuu paljon venäläistaustaisia lapsia, jotka ovat MLL:n Lasten ja nuorten puhelimesta ja chatissa kertoneet joutuneensa sodan takia kiusatuiksi ja syrjityksi. Kiusaaminen voi ilmetä mm. haukkumalla, nimittelemällä, tönimällä tai yksin jättämisellä. Osa lapsista ei ole uskaltanut mennä kouluun. Aikuisilla on nyt suuri vastuu kaikkien lasten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Siksi on tärkeää, että vanhemmat ja opettajat keskustelevat, miten yhdessä luoda lapsille turvaa. Koulun ja kotien yhteistyöllä on varmistettava, ettei ketään kiusata tai syrjitä taustansa takia.

Ohjeita vanhemmille kiusaamisen puheeksi ottamiseen

- Kerro lapsellesi, että kiusaaminen on aina väärin.
- Eläytykää pohtimaan miten pahalta, yksinäiseltä ja surulliselta kiusatusta tuntuu. Tämä auttaa lapsen empatiakyvyn kehittymistä.
- Kysy, miten lapsesi on toiminut tai mitä hän tekisi, jos hän huomaisi, että jotakuta kiusataan. Meneekö hän mukaan ja alkaa ilkkua vai vetäytyykö pois, etteivät kiusaajat ottaisi häntäkin silmätikukseen? Kerro lapselle, että on rohkeaa asettautua puolustamaan lasta, joka on joutunut toisten syrjimäksi. Puolustaminen on paljon vaikeampaa kuin mukana ilkkuminen. Muutkin lapset arvostavat varmasti sellaista, joka rohkeasti puuttuu kiusaamiseen, vaikka eivät sitä itse uskaltaisikaan tehdä. Kerro, että kiusaamisesta pitää kertoa jollekin aikuiselle, vaikka opettajalle tai vanhemmalle.
- Kysy lapselta, onko kiusaamista tai syrjintää tapahtunut netissä, somessa tai viestiryhmissä.

- Jos huomaat lapsesi olemuksessa jotain poikkeavaa, kysy asiasta ja kannusta kertomaan kokemuksista. Älä tuomitse, vaan pyri kuuntelemaan. Varaudu myös siihen, että lapsi ei välttämättä halua heti kertoa kiusaamisesta, vaan hän saattaa ensin kieltää asian. Lapsesta voi tuntua nololta. Hän kenties ajattelee, että hänessä on jotain vikaa. Hän voi pelätä, että hän on pettymys äidilleen tai isälleen. Hän ei ehkä tahdo huolestuttaa vanhempansa. Hän voi aistia, että vanhempi ei ehkä kestäisi kuulla hänen ikävistä kokemuksistaan ja pahasta mielestään.
- Jos lapsesi kertoo tulleen kiusatuksi, suhtaudu asiaan vakavasti. Rauhoitu kuuntelemaan ja ota lapsi lähellesi. Älä hermostu kuulemastasi – ainakaan lapsesi nähden. Kysy lapselta, mitä on tapahtunut. Miten tilanne alkoi? Ketkä osallistuivat kiusaamiseen? Mitä he sanoivat tai tekivät? Mitä itse teit? Miltä sinusta tuntui? Auttoiko kukaan? Saiko opettaja tietää asiasta? Kerro, että kiusaaminen saa nyt loppua ja että sinä autat lastasi. Sano lapselle selvästi, että kiusaaminen on väärin.

Lähteet:

[Kiusaaminen – mitä vanhemmat voivat tehdä? - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)
[Nettikiusaaminen - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)
[Kiusaaminen – Nuortennetti](#)

Dia 18: Aikuisen esimerkillä on väliä

Korosta, että vastuu sodan aloittamisesta on aina valtion johdolla, ei kansalla. Sodasta kärsivät sekä ukrainalaiset että venäläiset. Puhu siitä, että Suomessakin asuu venäläistäustaisia lapsia ja nuoria, ja heitä on kohdeltava yhtä kunnioitettavasti ja ystävällisesti kuin muitakin. Ketään ei saa syrjiä tai kiusata taustansa takia. Lapset ja heidän vanhempansa eivät ole vastuussa sodasta.

- Keskustele lapsen tai nuoren kanssa, jos hän kertoo havainneensa venäläistäustaisiin kohdistuvaa kiusaamista tai syrjintää ja kysy onko siihen puututtu.
- Kannusta lastasi olemaan reilu kaveri kaikille.
- Älä siirrä lapsen mahdollisia omia kielteisiä asenteita tai tunteita, vaan käsittele niitä muiden aikuisten kanssa ja niin ettei lapsi ole läsnä. Muista, että lapsi katsoo aikuisesta esimerkkiä, ja meidän aikuisten tulee olla mallina lapselle toisia huomioivasta käytöksestä.

Lähteet:

[Miten puhua lapselle sodasta? - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)
[Yhdenkään lapsen ei pidä joutua häpeämään tai pelkäämään taustansa vuoksi - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Dia 20: Jos huoli herää lapsesta tai nuoresta

Lapset ja nuoret ovat yksilöllisiä, osa lapsista ja nuorista voi eläytyä voimakkaasti Ukrainan lasten hätään ja tuntee huolta heistä. Osa voi pelätä että sota tulee myös Suomeen. Osa lapsista ja nuorista on tullut Suomeen sotaa käyvistä maista, ja Ukrainan tilanne palauttaa mieleen aiemmat traumaattiset kokemukset. Ammattiapua on syytä hakea, jos lapsen käyttäytyminen muuttuu selvästi: Lapsi ei saa unta, näkee painajaisia, heräilee öisin tai alkaa kastelemaan, on levoton tai ei jaksaa leikkiä. Nuoren kohdalla on syytä huolestua, jos hän seuraa pakonomaisesti uutisia, on ahdistuneen tai masentuneen oloinen, ei jaksaa tehdä läksyjä tai ei pysty keskittymään niihin, vetäytyy kaverien seurasta tai ilmaisee toivottomuutta oman tulevaisuuden suhteen. Lapsella ja nuorella voi olla myös fyysisiä oireita kuten päänsärkyä tai vatsakipuja.

Lähteet:

[Yhdenkään lapsen ei pidä joutua häpeämään tai pelkäämään taustansa vuoksi - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Miten puhua lapselle sodasta? - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Onnettomuus uutisista puhuminen lapsen kanssa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Väkivalta uutisista puhuminen lapsen kanssa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Median aiheuttamat pelot lapselle - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Turvassa, vaikka pelottaa - Nuortennetti](#)

Dia 21: Luo toiveikkuutta ja tulevaisuususkoa

Huolehdi itsestäsi niin jaksat olla lapselle läsnä ja luoda toivoa. Tunnista omat sotaan liittyvät tunteesi ja hyväksy ne. Rajaa median käyttöä, uutisten ja somen seuraamista ja ylläpidä omaa mielen hyvinvointiasi. Muista, että kaikki on tällä hetkellä Suomessa hyvin. Huolehdi sekä omista että lapsen perustarpeista: riittävästi lepoa, ravintoa ja liikuntaa. Liikkuminen vähentää sekä psyykkistä että fyysistä jännitystä. Myös iloa tarvitaan. Lapsilla ja perheillä on oikeus tehdä mukavia asioita, vaikka kaikilla maailmassa ei olekaan asiat hyvin. Voitte lasten ja nuorten kanssa myös miettiä, miten voisitte auttaa Ukrainassa olevia tai sieltä tänne tulevia. Hyvän tekeminen ja muiden auttaminen helpottaa myös omaa oloa.

Lähteet:

[Yhdenkään lapsen ei pidä joutua häpeämään tai pelkäämään taustansa vuoksi - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Miten puhua lapselle sodasta? - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Onnettomuus uutisista puhuminen lapsen kanssa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Väkivalta uutisista puhuminen lapsen kanssa - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Median aiheuttamat pelot lapselle - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[Turvassa, vaikka pelottaa - Nuortennetti](#)

Tukea ja tietoa vanhemmille

Keskustelutukea

[MLL:n Vanhempainpuhelin](#)

p. 0800 92277

Myös chat ja nettikirjepalvelu

MLL:n Vanhempainnetti

www.mll.fi/vanhempainnetti

MLL:n mediakasvatussisällöt

www.mll.fi/mediakasvatu

Tukea ja tietoa nuorille

Uutiset ahdistaa: [Uutiset ahdistaa - Nuortennetti](#)

Turvassa vaikka pelottaa: [Turvassa, vaikka pelottaa - Nuortennetti](#)

Kriittisesti netissä: [Kriittisesti netissä - Nuortennetti](#)

Treenaa lähdekritiikkiä: [Treenaa lähdekritiikkiä \(nuortennetti.fi\)](#)

Vihapuhetta ja vastapuhetta: [Vihapuhetta ja vastapuhetta \(nuortennetti.fi\)](#)

Elämäniloa: [Elämäniloa - Nuortennetti](#)

MLL:n Nuortennetti

www.nuortennetti.fi

MLL:n maksuton ja luotettava Lasten ja nuorten puhelin

p. 116 111

Chat ja nettikirjepalvelu

www.nuortennetti.fi/apua-ja-tukea

Tilaa MLL:n mediakasvatuksen

Ruutujen lumo- uutiskirje:

[Ruutujen lumo -uutiskirje - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Tilaa MLL:n koulujen uutiskirje:

[Uutiskirjeet kouluille ja oppilaitoksille - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

Jos haluat auttaa

Ryhdy kuukausilahjoittajaksi

Tule vapaaehtoiseksi

Liity jäseneksi

www.mll.fi/tue